

Wandelen met de Buurt

in
Anna's Hoeve
IV

Anna's hoeve e.o., zoals het nu is.

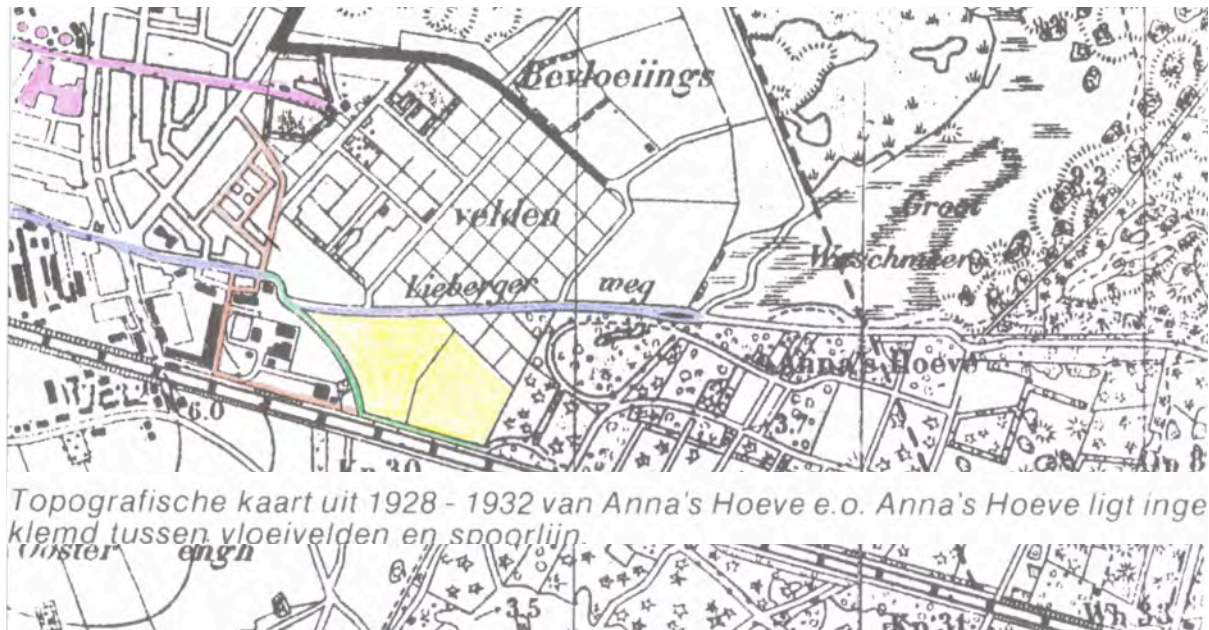
Wandelen met de Buurt

Anna's Hoeve IV

Zondag 26 september 2010

Verleden en toekomst

De ochtend zag er troosteloos uit, en de verwachtingen voorspelde een sombere dag met veel bewolking. Zo vertrokken wij uit de monsie onze voorgenomen excursie met 15°C. Na de fiets-tocht aangekomen op onze voorbestemming, waren we niet gelukkig met de koude handen en zouden handschoenen geen overdaad geweest zijn. We fietsten over de Liebergerweg en de Mussenstraat langs de spoorlijn naar de eerste vijver. Daar stopten we om een uitleg te geven

hoe het er in mijn jeugd was. Het gele vlak dat thans de eerste vijver is waren jaarlijks wisselend korenvelden of bezaaid met voederbieten en de vloeivelden er boven zijn geheel bebouwd.

De bevoeiingsvelden waren een open rioolopvang in grote vierkante vakken, omsloten door dijkjes met een loopvlak van 50 cm die schuin aflieden naar de bassins. De hoofdzakelijke bedoeling was de verdamping van het rioolwater. In de herfst werd het residu afgegraven en werden de zwarte overblijfselen gebruikt om op de plantsoenen in Hilversum verspreid te worden.

Het waren dikke zwarte kluiten die door de vorst uiteen vielen en zo zorgde voor de bemesting. In de loop der jaren ontstond er industrie met onder andere veel galvanisatiebedrijven, die door het gebruik van zware metalen nu niet bepaald milieuvriendelijk waren. Ook de tapijtfabrieken zorgden voor vervuiling door het wolwassen en -kleuren. Het is dus niet onbegrijpelijk dat door deze handelswijze, in de vele plantsoenen die Hilversum

telt, door deze bemesting, grote vervuiling heeft plaats gevonden.

Door de toename, nader uit te leggen, van de bevolking en industrie, voldeed deze rioolafvoer niet meer en werd dat in 1936 vervangen door de RWZI. Om het effluent van de zuivering op te vangen werd de driehoekige vijver gegraven en de Minckelerstraat doorgetrokken tot het punt waar hij nu tezamen komt met de Liebergerweg. Door de toenemende industriële groei voldeed de opvang van het effluent in deze vijver niet meer en werden eerst de Waschmeren bevoeid en daarna de vijvers van Anna's Hoeve. De zuivering voldeed maar matig en vooral de zware metalen gebruikt in de industriële productie werden niet verwerkt en veroorzaakten een ongelofelijke vervuiling van het gebied.

Korte Geschiedenis

We fietsten verder naar de parkeerplaats bij de Anna's Hoeve. Het Gooi kent een rumoerig verleden, waaraan straatnamen zoals: Otto's laan, Graaf Wichmanlaan, Gijsbrecht van Amstelstraat, Graaf FlorisVweg, Godelindelaan (de naamgeefster van het Gooi) ons er aan doen herinneren. Deze geschiedenis laten we aan ons voorbij gaan, maar duiken even in het bestaan van de bewoners uit die tijd. Eenvoudige boerenmensen, die een bestaan vonden in de landbouw.

Het Gooi bestond uit woeste gronden waar het recht bestond deze te bebouwen tegen een ver-

goeding van zgn. koptienden. In de loop der gevechten van bovengenoemde heren, koos de bevolking voor Floris de V en besloten zich aaneen te scharen en werden deze gronden in dorpsgemeenschappen bebouwd. De rechten werden in schaarbrieven vastgelegd. Dit is een Markebestuur die de naam verwierf van "Stad en Lande". De Stad was Naarden en de omliggende gemeenschappen, de Lande, behelsden de dorpjes Huizen, Laren, Blaricum, Bussum en Hilversum. Het was een land-

bouwbeleid gericht op de potstalmethode, waar de schaapsherder de schapen hoedde voor de mest om de engen vruchtbaar te maken. Er waren ook meenten waar gemeenschappelijk vee gehoed werd. Het leven was primitief en een marktsysteem van vraag en aanbod zoals we die tegenwoordig kennen, bestond nog niet. Geen winkels waar alle begerigheden gekocht kunnen worden, want de hedendaagse industriële productie bestond nog niet.

Dit Markebestuur wist zich in alle gezapigheid vanaf de eeuw 1400 te handhaven waarin het gebruiksrecht zich omvormde tot een erfrecht, waarbij de boeren zich "Erfgooiers" noemden. Dit Markesysteem heeft zich weten te handhaven tot de late jaren van de 20^e eeuw.

De industrie ging zich ontwikkelen en vormde een nieuw systeem van marktaanbod. Dit was niet een streeksysteem, niet eens een landelijk systeem, maar openbaarde zich over heel Europa. Maar deze oude markesystemen wisten zich, ondanks deze ontwikkelingen, plaatselijk te handhaven.

Opdeling Heidegronden

De Nederlandse regering zocht een oplossing tegen dit verouderde Markesysteem. Dat werd gevonden in de opdeling van de Gooise heidegronden. De eerste opdeling vond plaats in 1836. Dat ging niet zonder slag of stoot en heeft Floris Vos geschiedenis gemaakt, want de Erfgooiers vermeenden de rechtmatige bezitters van het Gooi te zijn. Grote delen werden onteigend en verkocht door de staat. Er ontstond zodoende particulier eigendom in het Gooi. Een tweede opdeling vond plaats 1843.

In de tweede opdeling zat o.a. het gebied van de hedendaagse Soestdijkerstraatweg tot de Waschmeren, dat ligt van de nu genaamde Oostereng tot Kievitsdal. Daar licht de provinciegrens met Utrecht langs het fietspad tot aan de Albert Schweitzerlaan. Thans ligt er een spoorlijn tussen dit gebied. Het gebied ten noorden van de thans bestaande spoorlijn werd in 1843 verkocht aan professor Gerardus Vrolik en het gebied ten zuiden, aan de muntmeester te Utrecht, Herman Adriaan van den Wall Bake.

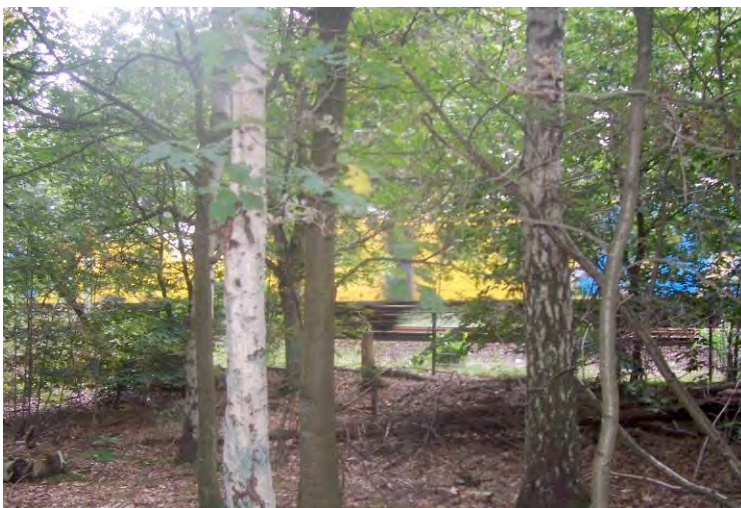
Gerardus Vrolik was een gynaecoloog te Amsterdam die voor de tweede keer gehuwd was met Anna Elisabeth van Swinden. In 1844 werd de hoeve gebouwd en vernoemd naar zijn vrouw. Haar naam is nog steeds verbonden met deze hoeve maar ook het bosgebied draagt haar naam. Na haar dood in 1861 werd het gebied verkocht aan Jan van Dijk, een leerling van prof. Vrolik. In 1877 verkocht van Dijk het landgoed aan de

familie van den Wall Bake.

De Spoorlijn

In de winter van 1867 – 1868 werden er door de H.IJ.S.M (Hollandse IJzeren Spoorweg Maatschappij) plannen gemaakt om de **oosterspoorweg** aan te leggen, die naar Amersfoort liep. Hiervoor moest grond afgestaan worden ten noorden van het landgoed van van den Wall Bake. Dat is de grens zuidelijk van Anna's Hoeve. Het afstaan van deze grond tbv de spoorlijn, zal niet veel hoofdbrekens gekost hebben want de zoon Rudolf van den Wall Bake was directielid van de H.IJ.S.M.

Dit had grote gevolgen voor het Gooi, want er lag nu een verbinding van Amsterdam naar Amersfoort. Een transportlijn die gunstig was voor de industrie, die op haar beurt weer migratie van arbeiders bevoor-

derde. Maar ook voor de Erfgooiers was de industrie gunstiger dan het harde zwoegen op het woeste land. Dat waren feiten die niet ten goede kwamen aan de Marke van Stad en Lande. Ook de omgeving van het Gooi was zeer aantrekkelijk om zich te onttrekken aan de stinkende grachten van Amsterdam en Utrecht waardoor velen die de middelen hadden zich gingen vestigen in het Gooi. Stad en Lande kwam steeds meer onder druk te staan. Het werd in 1979 opgeheven.

Anna's Hoeve

In 1896 brandde Anna's Hoeve af en werd herbouwd door de aannemer van Maurik. In 1901 werd Anna's Hoeve verkocht aan Jhr. van Kretschmar van Veen. Een relatie van de familie Van den Wall Bake, want ook hij was directielid van de H.I.J.S.M. In 1931 bood hij het landgoed te koop aan, aan de gemeente Hilversum. Naast het aanbod stelde de verkoper vier voorwaarden, waarvan de tweede van belang is: ***“De gemeente zou geen terrein mogen verkopen of exploiteren voor bedrijven of woningbouw”***. Een voorwaarde die de gemeente recent herhaaldelijk moeite heeft gekost en bij een poging, die ongedaan te maken, de bedoeling heeft ingetrokken, omdat de bevolking heftig duidelijk maakte dit niet te willen.

Na de koop werd het plan geopperd, er een recreatiepark van te maken ***met siervijvers*** en het uitgegraven zand tot heuvels op te hogen. Dit plan werd ontworpen door W.M. Dudok en uitgevoerd in het kader van de werkverschaffing. Nederland zat in een diepe economische crises.

De werkverschaffing stelde een loonprijs voor van fl. 0,45 per uur, maar minister Colijn stond slechts fl. 0,43 toe.

Het was een goed geslaagd plan, want het park werd druk bezocht.

De eerste vijver (nu de tweede) had een mooi wit strandje en al gauw werd ontdekt, dat het er heerlijk zwemmen was.

De Hoeve Anna werd een gezellige uitspanning. Ik herinner me nog de pianola die er stond. En die wilde bluffen, kon na inworp van een muntstuk laten horen, hoe goed hij piano kon spelen.

Na de wereldoorlog werd het geheel uitgebouwd en ontstond er een kermisachtige speeltuin inclusief spookhuis. Aan de bergvijver werd een steiger gebouwd voor bootverhuur. Dat werd in latere tijden een hengelaarplat waar gevist kon worden. Ook de speeltuin verdween en werden er feestzalen ingericht. Menig bruidspaar uit Hilversum heeft dit, na het plechtige “Ja, voor het leven”, feestelijk gevierd.

Maar ook dat verdween. De zaak ging enige jaren geleden in vlammen op. Alleen het hoofgebouw bleef staan. De gemeente Hilversum gaf geen toestemming meer voor herbouw en wil dit gebied teruggeven aan de natuur. Maar ja, het pand werd gekraakt en de bedoeling om de Hoeve de bestemming te geven als uitspanning laat nu op zich wachten.

Dit was bepaald geen verhaal wat de kinderen boeien kon. Zij vonden afleiding in een daags tevoren **gedumpte zandhoop**. Ik riep ze en vertelde dat er iets bijzonders in het bos was. Maar dat het wel zielig is. Er lag **een dode egel**. Dat

vonden ze wel een beetje eng, maar ook wel

weer leuk, want zo'n beest zie je niet iedere dag. Hij was van onderen zwart, ook zijn snuit en pootjes. Hij was niet gewond, dus waarschijnlijk ziek geweest en dood gegaan. Dat kan wel kloppen, want er stond toevallig van de week een artikel in de krant, dat het slecht gaat met de egels en er vele ziek zijn. De verwachting is dat ze de nieuwe eeuw niet meer halen en in Nederland uitgestorven zullen zijn. Dat is wel jammer want het is toch een bijzonder beestje.

Het Bosbeheer

We wandelden verder en kwamen bij een perceel met **dicht opeen staande Douglassparren**.

Het was mijn bedoeling daarop te wijzen. Na de schoning van de vijvers rees de vraag bij het GNR: "Wat moeten we met dit bos?" In wezen is dit geen bos, maar houtakkers, opgezet voor de productie van paalhout. In het begin van de 20^e eeuw werden de Limburgse mijnen geëxploiteerd en daar was veel stuthout nodig voor de mijngangen. Naalddhout is snelgroeiend hout met een grote elasticiteit en weinig zijwaartse uitlopers. Het groeit ook makkelijk op arme grond.

Omdat het inheemse naalddhout dicht opeengezet vrij gevoelig is voor aantasting van schimmels en insecten koos men voor exheems naalddhout. Dit kon in stramme lijnen dicht op elkaar gezet worden zodat de stammen naar licht snakkend kaarsrecht naar boven groeiden. Dat is wel een commerciële noodzaak, maar verhoogd niet de schoonheid van het bos en werkt ook niet mee aan de biodiversiteit, want de basisgedachte is geen aantasting.

Het Goois Natuurreservaat heeft daarom een programma uitgewerkt om diverse delen te rooien en aan te planten met loofhout. Dit is een goed te aanvaarden plan, maar doet mij toch pijn.

Namelijk, tijdens de opzet in 1933 van het park Anna's Hoeve (in mijn jeugd), heb ik grote delen van het toen zijnde bos tegen de vlakte zien gaan. Het groeide op tot een jong bos dat in de hongerwinter van 1944 (mede door mijn toedoen) weer tegen de vlakte ging, als brandhout voor de kachels. Nu veel radicaler. En thans zie ik voor de derde maal dat grote delen vlak zijn. Dat is wel even slikken.

Inmiddels zijn de gekapte delen aangeplant met loofhout. Er moet dan toch geconstateerd worden dat de percelen niet gemengd, maar met de zelfde soort loofhout zijn aangeplant. Dat is dan een perceel eiken of linden. En dan ook nog eens netjes in een rij. Dat bevordert niet de natuurlijkheid, een bos eigen. Eén van de gelukkige omstandigheden is dat *de berk zich massaal inzaait*. En rijst

de vraag: "Waarom in plaats van beplanting geen gemengde bezaaiing?" Dat is goedkoper en het verrassingselement is groter. *De braam tiert welig* en er is

ook veel opslag te zien van wilde planten zoals klein springzaad, schapenzuring en *nachtschadenbes*.

Na het kappen *is er niet geschoond*. Dat is een goede zaak, want het blad wordt verteerd door een veelheid aan paddenstoelen en dat *verhoogd de schoonheid* in het veld.

Niet alleen het blad maar ook de vele spaanders en houtsnippers zorgen voor een grote ver-

scheidenheid aan paddenstoelen. Ook boomstronken laten zich niet onbetuigd.

En dan laat de honingzwam zien dat het een echte parasiet is. Hij veeteert op de groeirand, dat is precies onder de schors. Aan de groeiwijze is dat goed te zien.

De wandeling

Van zelfsprekend is de uitleg van het bosbeheer een onderdeel van de wandeling. Maar naast de kapvlakten zijn er gelukkig nog begroeide percelen overgebleven, waar genoten kon worden van al het schoons dat de natuur in de herfst te tonen heeft. Vooral de kinderen hadden toch wel **recht op de nodige aandacht.**

Ik wees ze op de boom met de berkenzwammen. Vooral hoe zij daarop groeien. Met de gaatjes naar beneden zodat de sporen goed verspreid kunnen worden. Maar **ze groeien dwars op de stam** als de stam gebroken op de grond ligt. Maar weer met de gaatjes naar beneden. Indie vroeg: ‘Wat zijn sporen?’ Ja, dat was wel een brug te ver. Het antwoord was: ‘Heel kleine zaadjes’, maar of dat goed overkwam was niet duidelijk.

Er was toch nog meer te zien, zoals de **witte knolamanieten**, die dodelijk

giftig zijn, maar net als de mooie **russula's**, verder schijnbaar vredig in symbiose leven, want ook symbiose is een wederzijds parasitisme. De natuur kent geen andere behoefte, dan aan voedsel te komen, in welke vorm dan ook.

Na het zoeken van al dat moois, zien we dan dat er een berk ligt **die totaal uitgehakt is**, door de

specht. De kinderen kijken er geboeid naar en **laat ik zien aan Finn** dat ook hier weer witte

schimmeldraden opzitten, die het hout zacht maken zodat insecten het kunnen verteren. Door deze rotting waren ook de jaarringen goed zichtbaar.

Al wandelend kwamen we bij de bult van Dudok. Dat is de eerste heuvel bij de 1^e, 2^e en

3^e vijver en daar troffen we een schare aan **prachtige russula's**.

Afgezaagde boomstammen waren overal te zien en dan rijst de vraag ondanks de charme

van dit **jonge stobbezwammetje**: “Wat is mooier, dit afgezaagde exemplaar of de afgeknapte Beuk?”

Deze beuk was afgeknapt door de rotting veroorzaakt door de *Nectria galligena*. Dat is een galverwekkende schimmel, die kankerachtige vergroeiingen teweeg brengt op de beuk. Meestal gebeurt dit bovengronds *op de stam zoals hier*, maar in dit geval op de wortelhals, waardoor in de loop der tijd hij *inrotte aan de voet*.

Ik wees op de prachtige structuur van de vergroei-

ingen en dat meubelmakers er graag gebruik maken voor de verwerking in meubels. Naast de

vergroeiingen vond ook de gele zwavelzwam er zijn kostje.

We wandelden over de tweede bult en kwamen uit ter hoogte van de 3^e brug en parkeerplaats.

We gingen rechts af langs een Douglas-perceel en halverwege de spoorlijn links af tussen twee Larikspercelen. Daar vonden we veel onverwachte paddenstoelen. Allereerst de *Slijmerige koraalzwam*,

maar ook een prachtexemplaar van de *Stekelzwam*

Heksenboter mocht niet ontbreken in deze omlijsting,

De *Franjezwam* wilde graag opgeno-

men worden in deze herfsttentoonstelling

Mochten de voorgaande afbeeldingen de indruk geven hebben dat door het hernieuwde bosbeheer er zoveel paddenstoelen zijn, dan is dat onjuist, want we zitten hier in een niet gekapt perceel. In de gekapte delen zijn er zoveel paddenstoelen door het achterlaten van de splinters en haksels en is er meer dood materiaal die gunstig zijn voor het afbraakproces.

Het zelfde perceel had nog meer te bieden. We vonden zachte wollige knobbels. Ik dacht in eerste instantie aan beschimmelde honden uitwerpselen, maar dat was onjuist.

Het was voor mij een onbekende soort die vegeteert op de naalden van de lariks. Of dat nog niet genoeg was troffen we ook nog een schorszwam op de wortelvoet van de lariks.

We sjokten gezellig langs het pad voort,

richting spoorlijn en langs de lijn was een perceel met **Sitkasparren**. Het hout is direct herkenbaar aan

zijn bijzondere schors en zijn *fijne kegels*.

In de eerste regels is al aangegeven dat exotisch hout is aangeplant vanwege de resistentie tegen onze inlandse belagers. Maar op

de lange duur wordt het toch aangetast. Hier laat de **Dennevoetzwam** weten één van de gevreesde parasieten te zijn. Hij parasiteert op de wortelhals en de bovenste steunwortels.

Het perceel had nog veel meer moois te bieden. Een plaatje die ik niet weet te benoemen. Qua

structuur heeft hij alles van de Dennen-voetzwam, alleen de kleur is wat bizar, die we ook op andere bomen terug vinden. En zien we ook nog de *bittere kaaszam*, die

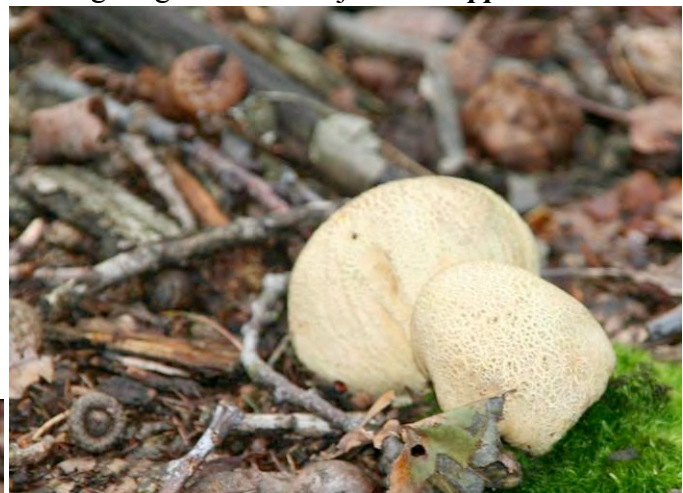

duidelijk zichtbaar bruinrot veroorzaakt.

Dan blijkt er in de buurt een Amerikaanse eik te staan getuige de eikels bij de *aardappelboleet*.

We zagen op een gegeven moment een kever lopen die onze aandacht trok, door-

dat hij zo mooi *zijn staart omhoog kon trekken*.

Aan *het haarmos* is te zien, dat hij 4x vergroot is en met zijn staart omhoog 8x.

In de tussentijd was het zonnetje doorgebroken, die ons heerlijk koesterde bij de vele plekken waar we stil stonden. Ons oog werd steeds weer gestreeld door de schoonheid zoals van deze *Russula*.

De *Vliegezwam* steekt net zijn kopje boven de grond, onder toezien

oog van zijn zussie en laat de *Parelamaniet* weten dat zij nichtjes zijn.

We troffen een *Trechterzwam* en even verder geurden we de

Stinkzwam, die stijf rechtop uit zijn onderbroekje glipt. Een zonnestraal liet zien hoe

mooi die op de bodem schijnen kan.

Dood en Leven

We hebben een veelheid aan spraakmakende paddenstoelen waargenomen, maar zijn er ook die niet zo opvallend zijn, maar toch niet minder spectaculair. Dat zijn de korst- en schorszwammen en de schorsbrekers. Het zijn charmante

jongens, die het bekijken meer dan waard zijn. Maar

spaanders, splinters, stronken, takken en stammen er

niet zijn, dan was dat leven er ook niet. Sterker nog, als dat dode hout verteerd is en omgezet is tot mineralen, dan houdt ook dit leven op. Dus is dit leven er bij de gratie van de dood. Het is wel een beetje een vreemde ervaring om zomaar te concluderen, dat **de dood de basis van het leven is** en vraag je je af: *“Of dit alleen met paddenstoelen het geval is of in het leven is ingebouwd”*.

zij zetten ons aan het denken, want dit kan er alleen maar zijn, omdat er zoveel dood materiaal is. Zou al dat dode blad,

Kijken we naar de dieren dan zien we dat de meest vreedzame, de herbivoren, zich te goed doen aan grassen en planten. Gaat de plant er niet dood aan, dan is toch de spriet of het blad levend celweefsel, dat wordt opgegeten en dus sterft.

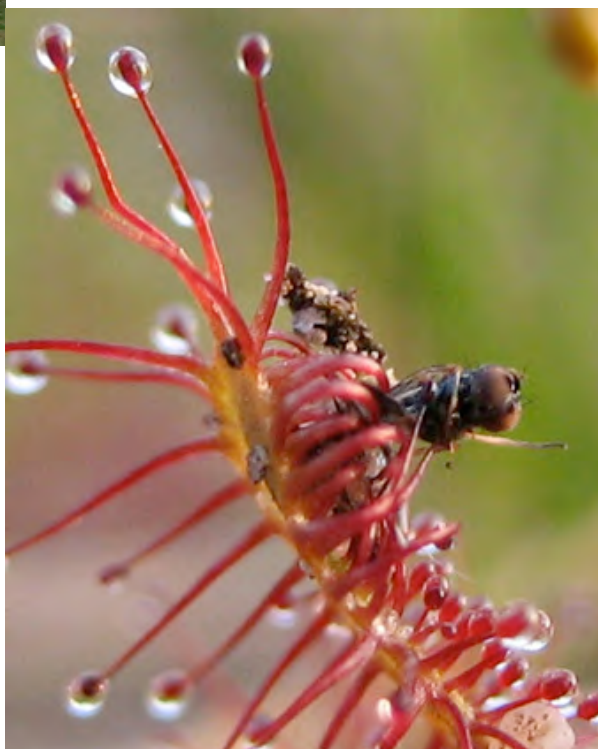

Bij carnivoren ligt dat al anders, zij zijn op dierlijk celweefsel aangewezen, die zij of levend inslikken of doden. Dus is het offer noodzakelijk voor het voortbestaan van de predator. Dan blijkt zelfs vetkruid of **zonnedauw** de gratie van het leven te hebben, door **de dood van dierlijk celweefsel**.

Planten zijn autotroof en bouwen hun celweefsel op uit anorgane materie. Principieel is dit aanvaardbaar, maar we weten uit het voorgaande dat organische materie afgebroken wordt, door insecten en paddenstoelen, zodat de plant dit weer om kan zetten in levend celweefsel.

Maar planten belagen elkaar ook. Hengel en Vogellijm zijn parasieten, die zich ten koste van de gastplant, in hun levensbehoefte voorzien. Maar hoe vriendelijk zijn planten onderling? Als we naar het ontkiemende zaad onder de boom kijken, dan zien we dat de nakomelingen een hevige strijd voeren om het licht en slechts een enkeling weet te overleven.

De boom zelf stoot in het najaar zijn blad af.

Het blad is geen zelfstandig leven maar wel een orgaan, dat door zijn chlorofyl, het mogelijk maakt dat de boom het levensproces kan volbrengen. Het stoot door het verminderde licht, in betoverende kleuren, de bladeren af en vallen dood op de aarde en wordt de overlevingskans van de boom groter om zich aan te passen aan de koude en het gereduceerde licht. Het dode blad valt als een warme deken op de grond en beschermt de wortels tegen de vorst. Hier blijkt de dood van het blad uitermate belangrijk voor de voortzetting van het leven van de boom. Niet alleen voor de boom, maar ook andere levende organismen vinden bescherming tegen de winterse koude. In het voorjaar verteren de in de bodem levende organismen het blad, waar zij eerst bescherming in vonden

en leveren hun bijdrage, in de omzetting van dit blad in primaire mineralen. Ook hier blijkt de dood zinvol te zijn en een bijdrage te leveren in de voortzetting van het leven.

De Overvloed

Het blijkt dat het leven een elkaar verterend organisme is. Niet een zichzelf verterend organisme, want dan zou het ophouden te bestaan. Kijken we naar **de zaadproductie** van de planten dan is er zo'n overvloed, dat als alles zich zou kunnen ontplooiën zij zichzelf zouden verstikken. Ook in de dierenwereld zien we dat b.v. de vogel meer eieren legt dan het nest uitvliegende jongen kan bevatten. Bij het opgroeien, zullen de sterkste de zwakkere het nest uitstoten. Daarop is het leven gebaseerd, meer voortbrengen dan er opgegeten kan worden.

Keren we terug tot de mens, dan zien we dezelfde strijd om het leven. Wij doden ook om te leven. En dan mag je vegetariër zijn, zij brengen met uiterste gerustdoening een struik andijvie om zeep, of roeien een bed spinazie uit. Zij verlustigen zich in bloemkool, de geslachtstorganen van de betreffende plant, eten brood waarvoor $\pm 1\text{M}2$ graanhalmen nodig zijn voor de embryo's die vermalen worden voor dat brood en lekkere koekjes, of het wordt geplet voor een bord pap. Peulen, de baar-

moeder met vrucht, is een delicatessen en de foetus van diverse zaden, de taugé, is smaakverhogend in het gerecht.

Het is de overvloed die het leven in stand houdt. Die overvloed is zo groot, dat het niet geheel verteerd kan worden. We zien dan ook dat het blad niet verder verteerd wordt, dan tot humus. Dat gaat over in turf, die ingekoold wordt tot bruinkool en steenkool, of aardolie. In de miljoenen jaren is deze energieopslag immens groot geworden. De mens heeft door zijn begerigheid en onverantwoordelijk gedrag in nog geen eeuw deze energieopslag zodanig gereduceerd dat hij middelen zoekt, om in deze energiebehoefte te voorzien.

Dat doet hij door de bouw van zonnepanelen en windmolens. Bepaald fraai is dat niet. Je kunt echt spreken van opper-

vlakte en horizonvervuiling, waarbij vooral **vogels het slachtoffer worden**,

omdat zij zich te pletter vliegen tegen de wieken. **En dat noemen we groene stroom!**

De natuur lost deze zaken eleganter op.

Blad is door zijn chlorofyl een zonnereceptor, die in volkomen schoonheid energie opslaat.

Vogels vliegen zich niet te pletter, maar vinden er huisvesting voor hun jongen. Het wemelt er van de insecten om hun jongen te voeden of leveren daarvoor hun vruchten.

De natuur is een zich zelf regulerend organisme, waarin meer voortgebracht wordt dan opgegeten kan worden. Dat energieoverschot is juist bepalend voor bodemstructuren en opslag van energie, die de mens ondoordacht aan het verspillen is.

Dat is zijdelings het resultaat van onze wandeling. Het bos laat niet alleen zijn schoonheid zien, maar verteld de geschiedenis van het leven. Ook aan de wandeling komt een einde en zagen we als laatste de *parelstuifzwam*, die als sym-

bool staat voor al de parels, die we gezien hebben. *We wandelden gezellig* naar onze fietsen en waren half vier thuis.

Freek Stegehuis